

Парламентарна скупштина Савјета Европе
Привремено издање

Помирење и политички дијалог између земаља бивше Југославије

Резолуција 1786 (2011)¹

1. Конфликти који су опустошили територију бивше Југославије између 1991. и 1995. били су најсмртоноснији у Европи након Другог свјетског рата. Били су окарактерисани страшним ратним злочинима при чему су геноцид, етничко чишћење и силовање коришћени као инструмент ратовања, те су однијели око 140.000 живота.
2. Парламентарна скупштина констатује да су конфликти обликовали нову политичку и институционалну панораму и креирали нову хуману географију са дубоким демографским трансформацијама: више од 300.000 људи је интерно расељено, а преко 120.000 избјеглица није у могућности или не жели да се врати у подручја у којима су живјели прије рата. Идентификација несталих особа и откривање масовних гробница још увијек трају, али се отприлике 14.000 људи сматра несталима.
3. Скупштина подржава напоре земаља бивше Југославије с циљем помирења и поновне изградње међусобних односа, те поздравља њихову опредељеност за регионалну сарадњу што показује велику вољу за превазилажењем наслеђа прошлости. Са задовољством примјећује велики број позитивних примјера грађана и лидера из региона који заједно раде за промјену:
  - 3.1. Сарадња са Међународним кривичним судом за бившу Југославију (ICTY) значајно је унапријеђена током протеклих година и велики број оптужених је пребачен у притвор ICTY-а; такозвани Палићки процес промовисао је међудржавни дијалог и правосудну сарадњу у процесуирању ратних злочина;
  - 3.2. дошло је до интензивирања односа између Београда и Загреба, шефови држава свих земаља бивше Југославије присуствовали су у јулу 2010. обиљежавању петнаесте годишњице масакра у Сребреници;
  - 3.3. ископавање масовних гробница и идентификација уз помоћ ДНК расвијетлили су судбине многих несталих особа; у новембру 2010. предсједник Тадић и предсједник Јосиповић подржали су отварање свих архива, без изузетка;
  - 3.4. Босна и Херцеговина, Хрватска, Црна Гора и Србија посвећене су спровођењу такозване Сарајевске декларације потписане 2005. године у којој су договорили да ће тражити рјешење за проблем интерно расељених особа и избјеглица, уз помоћ међународне заједнице;
  - 3.5. у марту 2010. одређени број земаља бивше Југославије покренуо је

---

¹ Скупштинска дебата од 26. јануара 2011. године (5. и 6. засједање), (видјети Доц. 12461, извјештај Политичког комитета, извјестилац: г. Марченаро). Текст усвојила Скупштина 26. јануара 2011. године (6. засједање)
Видјети и Препоруку 1954 (2011)

такозвани Брдо процес и договорено је да ће једни другима пружати подршку и да ће уложити максималне напоре да отворена билатерална питања рјешавају у европском духу;

- 3.6. у Декларацији из Истанбула, потписаној у априлу 2010. године, Босна и Херцеговина и Србија одлучиле су да превазиђу историјске разлике и изграде заједничку будућност засновану на толеранцији и разумијевању, те су се сагласили да регионална политика треба да буде заснована на пружању сигурности и трајног политичког дијалога;
  - 3.7. неке земље сложиле су се да спољна тијела арбитражују у споровима у вези с границама, при чему Словенија и Хрватска представљају позитиван примјер;
  - 3.8. широм региона предузети су кораци за усвајање мјера за борбу против дискриминације, а у Босни и Херцеговини и Србији формиран су и савјети националних мањина који заступају права и интересе мањина.
4. Скупштина посебно поздравља иницијативу коју је недавно покренула коалиција невладиних организација из региона о успостављању регионалне комисије за утврђивање чињеница о ратним злочинима у бившој Југославији (РЕКОМ) како би се документовали сви злочини почињени у току рата и како би се одала почаст свим жртвама.
  5. Иако је протеклих година постигнут значајан напредак, Скупштина констатује да је осјетна разлика у ситуацијама од земље до земље те да је ефикасност реформи често испод очекиваног нивоа.
  6. Надаље, Скупштина са забринутошћу примјећује да јавни дискурс о рату и његовом наслеђу варира од земље до земље те да може бити потенцијални извор мржње и сукоба. Скупштина сматра да, као што етнички сукоб и грађански рат нису природне појаве, него катастрофе које узрокује човјек, тако се и њихова превенција и спречавање не догађају аутоматски. Водства у овим земљама морају бити способна, одлучна и визионарска када је у питању њихово одређење за мир.
  7. Према мишљењу Скупштине, потребно је да све владе из региона уложе додатне напоре с циљем помирења и евроатлантских интеграција. Стога позива земље бише Југославије да:
    - 7.1. осигурају да питање несталих особа остане приоритет, да интензивирају своје активности и омогуће одговарајуће финансирање за иницијативе цивилног друштва које настоје евидентирати жртве сукоба како би се позабавили са наслеђем прошлости;
    - 7.2. осигурају пуну сарадњу са ИСТУ у процесуирању ратних злочина, дају приоритет проналажењу и хапшењу преосталих бјегунаца и обезбиједе пуну заштиту свједока;
    - 7.3. интензивирају техничку сарадњу с циљем утврђивања јасне статистике у вези са повратком и локалном интеграцијом избјеглица, наставе пружати подршку за повратак и реинтеграцију избјеглица у мјестима из којих потичу, или, у случајевима на које се може примијенити - наставе пружати подршку за интеграцију у мјестима у којима живе послије

- расељавања у сарадњи са међународном заједницом, дајући приоритет приступу основним правима укључујући право на становање, образовање, здравство, запослење и социјалне услуге;
- 7.4. ријеше све неријешене граничне спорове и да се, тамо гдје је примјењиво, обавезу на механизме обавезне арбитраже;
  - 7.5. појачају напоре с циљем ефикасног спровођења антидискриминационог законодавства и заштите мањина, те да у потпуности и благовремено истраже све наводе о насиљу, застрашивању и узнемиравању чланова мањинских група;
  - 7.6. подрже прекограничне, иницијативе *grass-roots* покрета и иницијативе цивилног друштва чији је циљ помирење грађана из различитих земаља;
  - 7.7. подрже успостављање регионалне комисије за истину и помирење, уз учешће свих земаља које су биле укључене у сукобе, с циљем постизања заједничког разумијевања прошлих догађаја и одавања почаста и признавања свих жртава.
8. У вези са ситуацијом у Босни и Херцеговини, Скупштина изражава жаљење што су општи избори одржани 3. октобра 2010. године још једанпут спроведени уз етничка и територијална ограничења активног и пасивног бирачког права, те што уставни ћорсокак наставља бити препрека која сречава земљу да напредује ка пуној демократији која може преузети одговорност за своје послове. Стога понавља своје препоруке Босни и Херцеговини да:
- 8.1. хитно предузме кораке како би испоштовала обавезе које има као чланица Савјета Европе и предузме свеобухватне, кључне реформе, укључујући и уставне реформе, те осигура поступање у складу са одлуком Европског суда за људска права из децембра 2009. у предмету Сејдић и Финци против БиХ, узимајући у обзир препоруке Венецијанске комисије;
  - 8.2. ради на јачању функционисања својих државних демократских институција како би постала потпуно одржива држава способна да се ефикасно бави изазовима евроатлантских интеграција и оствари напредак с циљем затварања Канцеларије високог представника.
9. Скупштина наглашава да је перспектива европских интеграција и даље значајан подстицај за успјех процеса помирења у региону. Имајући у виду да су државе бивше Југославије на различитим нивоима у погледу овог процеса и да се напредак ка чланству у ЕУ у великој мјери разликује од земље до земље, Скупштина сматра да Европска унија може пружити неопходан политички подстицај и дати предност дијалогу, првенствено путем Европске службе спољних послова у сарадњи са другим релевантним актерима у региону. Скупштина стога охрабрује Европску унију да:
- 9.1. одвојено од процеса приступа и претприступа, широм регије промовише процес путем којег би подржала напоре земаља да се ефикасно баве неријешеним питањима и сталним изазовима који стоје на путу потпуној нормализацији региона;
  - 9.2. блиско сарађује са Савјетом Европе, Организацијом за безбједност и сарадњу у Европи, комесаром УН-а за избјеглице и Регионалним савјетом за сарадњу који имају правне инструменте и експертизу потребне за

рјешавање неријешених питања.

10. Скупштина вјерује да је потребно подржати међупарламентарни дијалог на регионалном нивоу, те наглашава значај јачања улоге државних парламената земаља бивше Југославије у свим подухватима чији је циљ помирење у региону. Са своје стране, Скупштина одлучује да понуди платформу за такав дијалог и да тамо гдје је потребно то чини у сарадњи са Европском унијом.